BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 28 mei 1971

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het E.E.G.-Verdrag (IV/26.624 — F.N. — C.F.)

(Slechts de tekst in de Franse taal is authentiek)

(71/222/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, en met name op artikel 85,

Gelet op Verordening nr. 17 van 6 februari 1962 (1), en met name op de artikelen 6 en 8,

Gezien de aanmelding, op 27 maart 1968 overeenkomstig artikel 4, lid 1, van Verordening nr. 17 verricht door de Belgische naamloze vennootschap Fabrique Nationale d'Armes de Guerre (F.N.) te Herstal, bij Luik, en de Franse naamloze vennootschap La Cartoucherie Française (C.F.) te Parijs, betreffende een samenwerkingsovereenkomst op het gebied van de fabricage en verkoop van munitie voor de jacht, schietoefeningen, zelfverdediging en industrieel gebruik, alsmede onderdelen daarvoor, die zij op 27 november 1967 hebben gesloten,

Gezien het door het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities overeenkomstig artikel 10 van Verordening nr. 17 uitgebrachte advies van 27 januari 1971,

I

1. Overwegende dat partijen reeds vóór de sluiting van de aangemelde overeenkomst handelsrelaties onderhielden (C.F. verzorgde sinds 1923 de verkoop in Frankrijk en de Franse overzeese gebieden van ook door F.N. vervaardigde jacht-, sport-, en zelfverdedigingswapens) en bepaalde technische informatie uitwisselden betreffende hun munitieproduktie ; dat zij daarbij een zekere complementariteit in hun assortimenten en hun produktiemiddelen op het gebied van niet voor militair gebruik bestemde munitie hadden vastgesteld, omdat F.N. in haar fabriek te Herstal voornamelijk luxe patronen voor de jacht, patronen voor zelfverdedigingswapens en voor industrieel gebruik vervaardigde, en C.F., in haar fabriek te Survilliers vooral de fabricage van patroonhulzen, zg. „goedkope" onderdelen voor jachtpatronen (slaghoedjes, laadproppen, hagel) en munitie voor schietoefeningen had ontwikkeld ; dat zij bovendien een zekere complementariteit hadden vastgesteld tussen hun commerciële organisaties, omdat C.F. beschikte over een zeer uitgebreid verkoopnet in Frankrijk en de Franse overzeese gebieden en F.N. daarentegen beter was vertegenwoordigd in de overige landen ;

Overwegende dat F.N. en C.F. daarom zijn overeengekomen hun produktie van munitie voor de jacht, voor schietoefeningen, zelfverdediging en industrieel gebruik te specialiseren en te coördineren en de verkoop van deze produkten op rationelere wijze te organiseren, maar dat de bepalingen van de door hen daartoe op 27 november 1967 gesloten overeenkomst alleen de principes van deze samenwerking vastleggen welker wijze van uitvoering van geval tot geval moet worden vastgesteld op basis van voorstellen, in te dienen door daartoe ingestelde respectievelijk technische en commerciële commissies ;

Overwegende dat elk van de partijen zich met name heeft verbonden geen andere munitie aan te bieden, te verkopen of in haar belangensfeer op te nemen dan die welke zowel door haar zelf als door de ander is vervaardigd zonder daartoe de schriftelijke toestemming van deze te hebben verkregen ; dat deze clausule van de overeenkomst volgens de door de betrokkenen zelf gegeven interpretatie aldus moet worden begrepen, dat zij aan elk van partijen — behoudens schriftelijke toestemming van de ander — de fabricage verbiedt van munitie of munitieonderdelen die ten tijde van de sluiting van de overeenkomst uitsluitend of voornamelijk door de wederpartij werden vervaardigd of op dat tijdstip door geen van beide partijen werden vervaardigd, evenals de aankoop bij derden van artikelen van dezelfde aard als die welke onder de overeenkomst vallen ;

Overwegende dat F.N. zich heeft verbonden de door haar vervaardigde munitie in Frankrijk en de Franse gebieden overzee uitsluitend te leveren aan C.F. die zich harerzijds heeft verbonden haar artikelen in de Benelux-landen uitsluitend aan F.N. te leveren ; dat ten aanzien van de andere landen de partij die er het best is ingevoerd, belast is met de vertegenwoordiging van de ander na overleg met deze ; dat partijen zich verplicht hebben geen enkele verandering of wijzigingen wat betreft merk of presentatie aan te brengen ten aanzien van de produkten die zij aan elkaar leveren ;

Overwegende dat partijen overeengekomen zijn alle technische informatie betreffende research, proeven

(1) PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

en fabricage van de betrokken produkten en van de onderdelen daarvan uit te wisselen en gezamenlijk te werken aan de uitvinding en vervaardiging van nieuwe artikelen ; dat elk van partijen zich verbindt de wederpartij, op haar verzoek, een kosteloze niet-exclusieve licentie te verlenen voor iedere uitvinding waarop zij op haar naam na een uitvinding door een lid van haar personeel in het kader van gezamenlijk verrichte research octrooi zal hebben verkregen ; dat partijen zich bovendien, wat de know-how betreft, hebben verbonden om tijdens de gehele geldingsduur van de overeenkomst en de vijf jaar volgende op de afloop daarvan geheimhouding te bewaren ;

Overwegende dat de overeenkomst voorts gedetailleerde bepalingen bevat betreffende de leverings- en betalingsvoorwaarden voor wederzijdse aankopen alsmede voor de werkwijze van de technische commissie en de commerciële commissie ;

Overwegende ten slotte dat deze overeenkomst is gesloten voor onbepaalde tijd, maar door elk van partijen met inachtneming van een opzegtermijn van twee jaar kan worden beëindigd ;

2. Overwegende dat voorts de volgende gegevens voor de beoordeling van de zaak tijdens het onderzoek zijn verzameld :

Voor beide partijen vormt de fabricage van munitie voor de jacht, schietoefeningen, zelfverdediging en industrieel gebruik niet haar gehele activiteit. Voor C.F., die zich bovendien bezighoudt met het stansen en trekken van metalen, evenals met de verkoop van de jacht-, sport- en zelfverdedigingswapens van F.N., vertegenwoordigt die iets meer dan de helft van de totale omzet (deze bedroeg FF 51 miljoen voor 1970), terwijl dit voor F.N., die talrijke andere produkten (wapens van allerlei aard, oorlogsmunitie, vliegtuigmotoren, enz.) fabriceert, slechts een klein gedeelte van de totale omzet ongeveer Bfr. 4 miljard voor het boekjaar 1969 — 1970) vertegenwoordigt.

Na het sluiten van de overeenkomst heeft elk van partijen afgezien van de vervaardiging van munitie of onderdelen daarvan die tot op dat moment voornamelijk door de ander werden gefabriceerd, omdat de vroeger, hetzij voor eigen behoeften hetzij ter completering van het produktieassortiment, door de één geproduceerde hoeveelheden voortaan door de ander aan haar worden geleverd. In enkele gevallen heeft het afstoten van de produktie van bepaalde typen patronen (met name die van klein kaliber van F.N.) en hulzen geleid tot de verplaatsing van machines van de ene fabriek naar de andere. De specialisatie betreft echter momenteel nog niet het gehele produktieprogramma van elke onderneming, omdat bepaalde typen patronen nog steeds zowel door F.N. als door C.F. worden vervaardigd als gevolg van tijdelijke technische problemen.

Op instigatie van de technische commissie wisselen F.N. en C.F. systematisch al hun bescheiden en plannen betreffende produkten, de werktuigen en de fabricageprocédés uit en voeren gezamenlijk research- en ontwikkelingswerkzaamheden uit, waarbij de taken aan de hand van de mogelijkheden van elk t.a.v. researchpersoneel en specifiek materiaal zo goed mogelijk verdeeld worden.

De uitwisseling van informatie en ervaringen heeft partijen ertoe gebracht om vanaf het van kracht worden van de overeenkomst, verschillende normalisatie- en rationalisatiemaatregelen te aanvaarden. Zo gebruiken de partijen voortaan fabricageplannen met genormaliseerde afmetingen voor al hun munitie en identieke procédés voor controle van de ballistische eigenschappen van hun produkten en hebben zij in hun eigen produktie verbeterde procédés ingevoerd die reeds door de ander waren beproefd.

Bovendien zijn partijen ertoe overgegaan de resultaten van hun gezamenlijke research- en ontwikkelingswerkzaamheden te gebruiken, waarbij zij de fabricage van nieuwe onderdelen en nieuwe patronen onder elkaar verdelen. Zo is de fabricage van plastic hulzen voorbehouden aan de fabriek van F.N. te Herstal en die van verkoperd stalen onderstukken aan de fabriek van C.F. te Survilliers, terwijl nieuwe patronen, die de merken van beide vennootschappen dragen, gemeenschappelijk geproduceerd worden (waarbij de één alleen de hulzen vervaardigt, die vervolgens in de fabrieken van elk van beide worden geladen). Deze maatregelen hebben F.N. en C.F. ertoe gebracht, niet alleen over te gaan tot verbetering van de bestaande installaties maar ook tot het plaatsen van nieuwe installaties (met name voor de koperbekledingswerkplaats te Survilliers) en nieuwe machines (met name voor de fabricage van plastic hulzen te Herstal).

Ten slotte zijn partijen ertoe overgegaan regelmatig personeel uit te wisselen in de vorm van stages van de opleiding van een steeds sterker gespecialiseerd werknemerspotentieel.

Op commercieel vlak heeft de verlening van wederzijdse exclusiviteit bij de verkoop geleid tot de opheffing van het verkoopnet van F.N. in Frankrijk en in de Franse overzeese gebieden, omdat C.F voortaan in deze landen de distributie van F.N. munitie verzorgt (naast die van de wapens van de laatstgenoemde) via veel meer verkooppunten dan waarover F.N. vroeger beschikte. Deze exclusiviteit geeft aan de andere kant C.F. de mogelijkheid het distributienet van F.N. te gebruiken, niet slechts in de Benelux-landen die onder het exclusieve verkooprecht vallen, maar ook in Italië en Duitsland alsmede, buiten de E.E.G., op de Amerikaanse, Australische en Aziatische markten waar C.F. niet was vertegenwoordigd en waar F.N. daarentegen sinds lang haar jachtwapens verkoopt.

Sedert de inwerkingtreding van de overeenkomst in het begin van 1968 is de omzet van de patronenproduktie van partijen aanzienlijk toegenomen en deze toeneming bedroeg voor één van beiden ongeveer één derde van haar vroegere omzet. Steeds grotere

hoeveelheden munitie zijn door elk van beide partijen geleverd om in het gebied, waar de verkoop voor de ander gereserveerd is, en in ieder ander gebied, waar de laatstgenoemde erin slaagt door haar eigen verkoopnet bestellingen te verkrijgen, in de handel te worden gebracht. Partijen hebben ook de wederzijdse ervaringen van gespecialiseerde onderdelen voor ieders produktie geïntensiveerd en de prognoses van hun leverantieprogramma verdubbeld en zelfs verdrievoudigd. Tot dusver hebben deze wederzijdse leveringen van de zijde van F.N. betrekking gehad op haar gespecialiseerde onderdelen, te weten ; plastic hulzen, ontstekingskamers, plastic laadproppen, hulzen met hoog onderstuk, en haar „High Speed" en „Legia" jachtpatronen en bevestigingswerk, en van de zijde van C.F. op haar gespecialiseerde onderdelen, te weten : verkoperd stalen onderstukken, hulzen met laag onderstuk, hulzen voor de nieuwe gemeenschappelijke patronen, en haar munitie van klein kaliber en schietmunitie uit 22 All Right.

Voor de verschillende produkten die onder hun specialisatieovereenkomst vallen, stellen partijen ieder jaar gemeenschappelijk een reclamebegroting op waarvan zij de kosten delen. Deze gemeenschappelijke reclame, heeft ten doel de aandacht van de kopers te vestigen op het complete assortiment in elk der verschillende soorten munitie voor de jacht, schietoefeningen, zelfverdediging en industrieel gebruik alsmede de onderdelen daarvan, dat elk van beide partijen dank zij de samenwerkingsovereenkomst in de haar toevertrouwde gebieden kan aanbieden ; zo komen in verschillende catalogi, brochures en prijslijsten van elk van beide partijen alsmede op de op wedstrijden en tentoonstellingen opgehangen reclameplaten, behalve de vermelding van het assortiment gespecialiseerde produkten, de gezamenlijke merken of firmanamen van beide ondernemingen voor, en zelfs de vermelding van de tussen hen bestaande handelsrelaties. Partijen maken echter ook afzonderlijk reclame voor hun eigen produkties.

De toeneming van de produktie en de verkoop van de gespecialiseerde produkten alsmede de verdwijning van vroeger geleden verliezen bij de verkoop van zelden gevraagde produkten waarvan de fabricage is stopgezet, hebben geleid tot een verlaging van de kostprijzen die partijen heeft aangezet tot nieuwe investeringen en hun de mogelijkheid heeft gegeven de meeste prijsverhogingen van grondstoffen en van de loonsverhogingen, die een tamelijk aanzienlijk onderdeel van de kostprijs vormen, op te vangen.

F.N. en C.F. lichten elkaar in over de concurrentiesituatie op de verschillende markten en in het bijzonder over de verkooppolitiek van de fabrikanten, ten einde de beste middelen te vinden om er hun verkopen te stimuleren en zo nodig te bepalen wie zich moet belasten met de verkoop van de produkten van de wederpartij voor gebieden buiten Frankrijk (met inbegrip van de Franse overzeese gebieden) en de Benelux. Zo zijn partijen ten aanzien van de Duitse en Italiaanse markten, op voorstel van de commerciële commissie, overeengekomen F.N. vanaf 1970 de exclusieve distributie van bepaalde munitie van C.F. toe te vertrouwen.

Elk van beide partijen stelt voor de haar toevertrouwde gebieden zowel de verkoopprijzen van haar eigen munitie als de wederverkoopprijzen van de door haar wederpartij geleverde munitie vast aan de hand van haar eigen kostprijscalculatie en de situatie op de markt. F.N. en C.F. beperken niet de mogelijkheid voor tussenpersonen of gebruikers om de betrokken produkten bij andere wederverkopers binnen de gemeenschappelijke markt te verkrijgen.

Ten slotte heeft op financieel gebied F.N., enkele maanden na het sluiten van de overeenkomst door inschrijving op een kapitaalverhoging een deelneming van 13 % verworven in het kapitaal van C.F. ;

3. Overwegende dat in de E.E.G. de produktie van niet voor militaire doeleinden bestemde munitie en onderdelen daarvan in handen is van een tamelijk klein aantal fabrikanten waarvan sommigen, wat de betrokken produkten betreft, belangrijker zijn dan C.F. en F.N., zelfs als men deze bij elkaar telt ; dat het verbruik van jachtpatronen (deze vormen wat waarde betreft het belangrijkste onderdeel in de sector niet-militaire munitie), welk verbruik men globaal op ongeveer 500 miljoen eenheden per jaar mag schatten, binnen de E.E.G. sterk van gebied tot gebied verschilt ;

Overwegende dat met name in de gebieden waarvoor partijen elkaar de exclusieve verkoop van hun munitie hebben toevertrouwd, de situatie de volgende is : in Frankrijk, waar het verbruik het hoogste is van de E.E.G. (ongeveer 220 miljoen jachtpatronen per jaar), bestaan naast C.F. wier verkopen — met inbegrip van die van bij F.N. gekochte patronen — dan ongeveer 25 % van het verbruik vertegenwoordigen, nog twee grote fabrikanten, de vennootschap Gévelot, die het grootste marktaandeel bezit en de vennootschap Rey, alsmede enige kleine ondernemingen ; een toenemend percentage van het verbruik (momenteel 20 %) wordt gedekt door import van zowel hulzen als geladen patronen met name uit Italië, Duitsland en België ; in de Benelux-landen, waar daarentegen het verbruik het laagst is (minder dan een tiende van het Franse verbruik) bestaan naast F.N. wier totale omzet wat de betrokken produkten betreft niet die van C.F. haalt, drie kleine fabrikanten, één in België en twee in Nederland ; het geringe verbruik in deze landen wordt voor ongeveer 50 % door F.N. gedekt (deze gebieden nemen echter minder dan de helft van de produktie van deze onderneming af, die daarom grotendeels van export afhankelijk is), terwijl de rest wordt gedekt door de overige plaatselijke fabrikanten en door de Engelse, Duitse en Franse fabrikanten waaronder C.F., hoewel de laatstgenoemde slechts

betrekkelijk geringe hoeveelheden levert die voornamelijk uit schietmunitie van klein kaliber bestaan ; dat C.F. en F.N. ten slotte te zamen ongeveer 25 % van het totale verbruik aan jachtpatronen in Frankrijk en de Benelux-landen te zamen, dekken; dat de import uit de andere Lid-Staten van de E.E.G. en derde landen, met name de Verenigde Staten, Engeland en Oostenrijk in deze gebieden in de afgelopen jaren een tamelijk aanzienlijk deel van de markt heeft vertegenwoordigd (in Frankrijk ongeveer een vijfde, in de Benelux ongeveer een derde) ;

Overwegende dat men ten aanzien van de niet rechtstreeks onder de overeenkomst vallende E.E.G.-landen kan vaststellen dat in Italië de markt (ongeveer 180 miljoen patronen) is verdeeld tussen 4 belangrijke fabrikanten en 8 ondernemingen van middelgrote omvang, terwijl in Duitsland één fabrikant alleen voorziet in 75 % van het verbruik dat ongeveer 80 miljoen patronen bedraagt, waarbij de rest wordt bevoorraad door twee andere ondernemingen en via import ;

4. Overwegende dat het essentiële gedeelte van de aanmelding overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 is bekendgemaakt (1) ; dat van de zijde van derden geen opmerkingen bij de Commissie zijn binnengekomen ;

II

5. Overwegende dat artikel 85, lid 1, van het Verdrag bepaalt dat onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst ;

6. Overwegende dat de onderhavige overeenkomst ertoe strekt en ten gevolge heeft dat de mededinging voor zover elk van beide partijen zich heeft verplicht:

a) op het technische vlak :

af te zien van de fabricage, gedurende de looptijd van de overeenkomst, van munitie voor de jacht, schietoefeningen, zelfverdediging en industriëel gebruik, alsmede van de onderdelen daarvan, in welker fabricage haar wederpartij gespecialiseerd is of zich wil specialiseren.

De verplichting om af te zien van de fabricage van bepaalde artikelen betreft in de eerste plaats de produkten die ten tijde van het sluiten van de overeenkomst uitsluitend of voornamelijk tot het produktieprogramma van één van de twee partijen behoorde. Door deze verplichting zijn de partijen die in het verleden een zeer ruim assortiment munitie en munitieonderdelen aanboden, voor de looptijd van hun overeenkomst beperkt in de opstelling van hun eigen produktieprogramma. Deze verplichting om af te zien van de fabricage van bepaalde artikelen betreft in dit speciale geval het toekomstige produktieprogramma van partijen, omdat volgens de overeenkomst geen van beide zonder de toestemming van de ander de fabricage kan beginnen van produkten die nog nooit door één van hen gefabriceerd werden.

De uitvoering van deze verplichting, die aldus de grondslag vormt voor de huidige en toekomstige specialisatie tussen partijen, wordt in dit speciale geval verzekerd, doordat partijen gemeenschappelijk research- en ontwikkelingswerk ondernemen en voortdurend samen overleggen hoe de fabricage van nieuwe produkten verdeeld kan worden in verband met de middelen en de ervaring waarover een ieder reeds beschikt. Zodra het gemeenschappelijk research- en ontwikkelingswerk tot tastbare resultaten heeft geleid, maken partijen afspraken over de exploitatie van deze resultaten en verdelen zij onder elkaar de fabricage van de nieuwe produkten en de daarmee gepaard gaande investeringen. De gemeenschappelijke uitwerking van het research-, fabricage- en investeringsprogramma dient derhalve tot de handhaving en de versterking van de tussen partijen overeengekomen specialisatie ;

b) op het commerciële vlak :

— haar gespecialisserde produkten voor de verkoop in de aan de wederpartij toevertrouwde gebieden uitsluitend aan deze te leveren. De verplichting tot wederzijdse exclusieve levering voor de verkoop verhindert F.N. haar artikelen rechtstreeks aan verkopers in Frankrijk en de Franse overzeese gebieden te verkopen en C.F. om rechtstreeks de in de Benelux-landen en momenteel in Duitsland en Italië gevestigde kopers te bevoorraden, terwijl deze ondernemingen ieder in staat zouden zijn hun gespecialiseerde artikelen rechtstreeks in de aan de wederpartij toevertrouwde gebieden in de handel te brengen ;

— op het aan haar voorbehouden gebied behoudens toestemming van de wederpartij bij derden geen artikelen voor de wederverkoop te kopen van dezelfde aard als die welke zijn uitgekozen voor de wederzijdse leveringen en welke zij bij haar wederpartij kan verkrijgen.

Deze niet-concurrentieclausule versterkt de verbintenissen van wederzijdse exclusiviteit ;

Overwegende dat de bovengenoemde bepalingen niet alleen ten doel hebben de mededinging tussen partijen in de sector munitie voor de jacht, schietoefeningen, zelfverdediging en industrieel gebruik op een deel van de gemeenschappelijke markt

(1) PB nr. C 57 van 16. 5. 1970, blz. 1.

te beperken, maar tevens ten gevolge hebben dat binnen elk van de betrokken gebieden de mogelijkheid voor de verbruikers wordt weggenomen om concurrentie tussen de twee fabrikanten te doen ontstaan omdat zij hun produktie hebben gespecialiseerd ; dat deze bepalingen, gezien de belangrijke plaats die deze ondernemingen onder de in de E.E.G. gevestigde munitiefabrikanten innemen, een merkbare beperking van de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt ten gevolge hebben ;

7. Overwegende dat de overeenkomst de produktie en de wederzijdse levering van de artikelen van twee ondernemingen betreft die in verschillende Lid-Staten gevestigd zijn ; dat de overeengekomen specialisatie de handelsstroom van munitie voor de jacht, schietoefeningen, zelfverdediging en industrieel gebruik alsmede van de onderdelen daarvan tussen de verschillende landen van de gemeenschappelijke markt kan wijzigen ; dat het wederzijdse alleenverkooprecht, versterkt door de niet-concurrentieclausule elk van beide partijen verhindert haar produkten rechtstreeks in het aan de wederpartij toegewezen gebied in de handel te brengen en zich bij concurrerende fabrikanten in andere landen van de gemeenschappelijke markt te bevoorraden ; dat de overeenkomst daarom de handel tussen Lid-Staten ongunstig kan beïnvloeden omdat zij rechtstreeks of indirect de vrije handel tussen Lid-Staten in gevaar kan brengen op een wijze die nadelig kan zijn voor de verwerkelijking van de doelstellingen van één enkele markt tussen de staten ;

Overwegende dat artikel 85, lid 1, van het Verdrag derhalve op de betrokken overeenkomst van toepassing is ;

III

8. Overwegende dat volgens artikel 85, lid 3, de bepalingen van lid 1 van dit artikel buiten toepassing kunnen worden verklaard voor overeenkomsten tussen ondernemingen die bijdragen tot verbetering van de produktie of van de verdeling der produkten of tot bevordering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen

a) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,

b) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen ;

9. Overwegende dat de overeenkomst elk van de partijen brengt tot een specialisatie bij de fabricage van produkten, die vroeger hun voornaamste activiteit in deze sector uitmaakten en waarvoor de ene partij gezien haar technische uitrusting en langdurige ervaring, over grotere en betere produktiemogelijkheden beschikt dan de andere ; dat deze specialisatie van de produktie elk van de partijen enerzijds in staat stelt de gespecialiseerde artikelen in veel groter hoeveelheden te fabriceren, en anderzijds die kosten aan materiaal, uitrusting en arbeidskrachten te vermijden die het gevolg zouden zijn van de handhaving, of zelfs van de invoering van een weinig rendabele serieproduktie die tot werkzaamheden parallel lopende met de gespecialiseerde produktie van de wederpartij zou leiden, terwijl de handhaving, zo niet de toename van alle vroegere werkzaamheden bij elke onderneming verzekerd is ; dat zij elk van partijen de gelegenheid geeft zich bezig te houden met de produktie van een geringer aantal variëteiten, hetgeen leidt tot een verlaging van de kosten per eenheid gespecialiseerd produkt, een snellere afschrijving van de nieuwe installaties en een doeltreffender kwaliteitscontrole ; dat de overeenkomst derhalve leidt tot een intensiever, rationeler en economischer gebruik van de beschikbare industriële installaties aan beide zijden, hetgeen bijdraagt tot een verbetering van de fabricage der betrokken produkten ;

10. Overwegende dat de overeengekomen verplichting tot wederzijdse levering elk van beide partijen, ondanks het geringere aantal variëteiten artikelen dat als gevolg van de specialisatie door haar wordt gefabriceerd, de mogelijkheid geeft een compleet assortiment van elk der verschillende soorten munitie en de onderdelen daarvan in de handel te brengen, hetgeen haar in staat stelt aan iedere vraag van de kopers te voldoen, met name van die welke bij één enkele leverancier een groot gamma van munitiesoorten willen betrekken ; dat het feit dat elk van beide partijen de ander in de gebieden waar zij het best is ingevoerd, vertegenwoordigt, een betere vertakking van de distributie der produkten van beide partijen en een verlaging van de distributiekosten mogelijk maakt ; dat C.F. en F.N. door gezamenlijk reclame te maken het aandeel van de reclamekosten voor ieder van hen aanzienlijk verminderen en hun inspanningen om hun gespecialiseerde produkten ingang te doen vinden op de markt, kunnen intensiveren door zich meer in het bijzonder te richten tot de kopers die een meer volledig assortiment van de verschillende soorten munitie willen afnemen ; dat de op commercieel vlak tussen partijen tot stand gebrachte samenwerking daarom bijdraagt tot de verbetering van de distributie der betrokken produkten ;

11. Overwegende dat de technici van beide vennootschappen in het kader van de technische samenwerking krachtens de overeenkomst op gecoördineerde wijze samenwerken en regelmatig informatie uitwisselen, ten einde de methoden van fabricage en controle te verbeteren, hetgeen elk van de partijen in staat stelt van de ervaring en de vooruitgang van de ander te profiteren ; dat de gemeenschappelijke uitwerking van nieuwe patronen en nieuwe munitieonderdelen die in de resp. produktie van elk van partijen kunnen worden opgenomen, tot gevolg heeft

dat beide vennootschappen, in plaats van afzonderlijk gelijksoortige research te blijven doen, deze voortaan door een enkele werkeenheid doen verrichten die beter is samengesteld, hetgeen een versnippering van krachten voorkomt en betere resultaten mogelijk maakt ; dat de technische ontwikkeling die men van de gezamenlijke inspanning van de technische diensten der twee vennootschappen en de nieuwe investeringen die deze dank zij de door hen bereikte besparingen kunnen doen, in het onderhavige geval van aanzienlijk belang is, indien men de resultaten beschouwt die sedert de invoering van de overeenkomst in 1968 reeds zijn bereikt :

— normalisatie van de afmetingen en ballistische kenmerken van de produkten ;

— aanbod van meer vervolmaakte produkten ;

— uitbreiding van de automatisering dank zij het plaatsen van meer vervolmaakte machines en nieuwe installaties ;

— opleiding van een meer gespecialiseerd personeel ;

12. Overwegende dat de betrokken overeenkomst, doordat zij met name F.N. en C.F. in staat heeft gesteld een deel van de kostenstijgingen op te vangen, met name voor grondstoffen en lonen die sinds de inwerkingtreding hebben plaatsgehad, reeds op voldoende billijke wijze aan de gebruikers ten goede komt ; dat men dienaangaande met name kan constateren dat in België de prijzen van de door F.N. verkochte artikelen sinds 1968 ongewijzigd zijn gebleven ofschoon de kosten van het uurloon met bijna één derde zijn gestegen en dat in Frankrijk de catalogusprijzen van C.F. in dezelfde periode weliswaar zijn verhoogd als gevolg van een bijna algemene prijsverhoging in dit land, maar dat deze prijsverhogingen lager zijn geweest dan die doorgevoerd door andere fabrikanten en dat C.F. niettemin grotere gemiddelde kortingen heeft kunnen toestaan dan in haar prijslijst waren voorzien ; dat het voldoende waarschijnlijk is dat partijen in de toekomst dank zij de geleidelijke verwezenlijking van wat zij overeengekomen zijn, tot een verlaging van hun verkoopprijzen zullen kunnen komen, zoals de overeenkomst volgens haar bewoordingen beoogt ; dat zij er trouwens toe gedwongen worden door de groeiende druk van de concurrentie ;

Overwegende dat de overeenkomst reeds andere reële voordelen voor de verbruikers met zich mee heeft gebracht omdat hen, dank zij het gezamenlijk organiseren van de technische research en de voornaamste produkties van C.F. en F.N., voortaan artikelen worden aangeboden die meer geperfectioneerd zijn en beter aangepast aan de huidige behoeften dan die, ewlke vroeger door beide partijen gefabriceerd werden ; dat in een sector als de onderhavige meer door deze voordelen, verbonden aan de verbetering van de kwaliteit, dan door prijsverlagingen kan worden verwacht dat de gevolgen van de toegenomen produktiviteit en het concurrentievermogen van beide partijen aan de dag zullen treden ; dat de verbruikers van de betrokken produkten weliswaar belang hebben bij eventuele prijsverlagingen maar evenzeer bij de mogelijkheid zich munitie te verschaffen, die daarbij de door de partijen gedane inspanningen tot rationalisatie, in vergelijking met de vroeger door partijen gefabriceerde produkten, een geregelder rendement, een doeltreffender schootsafstand, betere mogelijkheden tot bewaring en een grotere veiligheid waarborgt ;

13. Overwegende dat de bovengenoemde verbeteringen in wezen berusten op de specialisatie evenals op de reserach en de gemeenschappelijke uitwerking van nieuwe technieken ; en dat de vraag of de overeenkomst de betrokken ondernemingen geen beperkingen oplegt die niet onmisbaar zijn voor het bereiken van deze doelstellingen derhalve slechts rijst ten aanzien van de beperkende verbintenissen waarmee de specialisatie en de gemeenschappelijke research in het onderhavige geval gepaard gaan, te weten de verplichte wederzijdse exclusiviteit voor aan- en verkoop ;

Overwegende dat, als de wederzijdse exclusieve leveringen er niet waren, elk van beide partijen zou moeten afzien van de gehele winst van de verkoop in haar gebied van de munitie en de munitieonderdelen die door de wederpartij worden vervaardigd in het kader van de technische samenwerking en de gezamenlijke uitwerking die door de overeenkomst zijn tot stand gebracht ; dat men dienaangaande niet redelijkerwijze van één van de partijen mag verwachten dat zij het risico zou aanvaarden om tot nieuwe investeringen over te gaan en in samenwerking met haar wederpartij nieuwe produkten te ontwikkelen, indien men zou toelaten dat de laatstgenoemde vervolgens een derde zou laten profiteren van de verkoop van deze gespecialiseerde produkten, die gemeenschappelijk zijn uitgedacht en verwezenlijkt ;

Overwegende dat de verhoging van de produktiviteit door de vergroting van de gefabriceerde hoeveelheden van de gespecialiseerde artikelen, hetgeen het voornaamste doel van de overeenkomst was, in het onderhavige geval is verwezenlijkt doordat elk van partijen ten behoeve van haar wederpartij in de sector waarin deze zich heeft gespecialiseerd, de produktie- en marktaandelen die zij daarvoor had, heeft afgestaan ; dat dit oogmerk slechts kan worden verwezenlijkt indien elk van partijen er van afziet de artikelen, die zij ter completering van haar assortiment nodig heeft en die zij zich bij haar wederpartij kan verschaffen, bij derden te kopen ;

Overwegende dat de verlening van wederzijdse exclusiviteit voor aankoop en verkoop zoals deze in het onderhavige geval wordt toegepast, derhalve een beperking vormt welker handhaving onmisbaar is ter verwezenlijking van de doelstellingen van de overeenkomst ;

14. Overwegende dat, hoewel de positie van F.N. en C.F. binnen de E.E.G., en in het bijzonder in de

Benelux-landen belangrijk is, de overeenkomst deze ondernemingen niet de mogelijkheid geeft voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen ; dat men dienaangaande met name kan constateren dat er binnen de gemeenschappelijke markt naast ongeveer 25 kleine fabrikanten, een aantal fabrikanten van munitie voor de jacht, schietoefeningen, zelfverdediging en industriëel gebruik bestaan die in staat zijn met F.N. en C.F. op hun respectievelijke markten en in de overige landen van de Gemeenschap een effectieve concurrentie te voeren ; dat het in Frankrijk met name gaat om twee grote fabrikanten waarvan er één een marktaandeel bezit dat bijna het dubbele van dat van F.N. en C.F. te zamen bedraagt, in Duitsland om een fabrikant van dezelfde omvang als F.N. en C.F. te zamen, in Italië om twee fabrikanten waarvan er één een grotere omvang bezit dan F.N. en C.F. te zamen en een tweede dezelfde omvang als C.F. ; dat andere grote Europese fabrikanten die met name in Engeland, Oostenrijk en Zwitserland gevestigd zijn, een aanzienlijk deel van de markt geregeld bevoorraden ; dat men met name wat Frankrijk betreft constateert dat de concurrentie in de sector van de betrokken produkten zeer levendig is geweest, vooral ten gevolge van het grote volume van de import uit landen binnen zowel als buiten de E.E.G. en dat zij tot uiting is gekomen in bepaalde prijsverschillen en vooral in afwijkingen van de kwantitatieve kortingen in de prijzen waartoe de verschillende aanbieders dikwijls hun toevlucht moesten nemen ; dat zij zelfs in de Benelux-landen, waar partijen ongeveer de helft hebben bevoorraad van een — relatief kleine — markt, blijven blootstaan aan de concurrentie van andere, met name Duitse en Amerikaanse fabrikanten en van die uit de Oostbloklanden ; dat het onder deze omstandigheden uitgesloten is dat partijen misbruik zouden maken van de positie die zij binnen de E.E.G. innemen, zonder dat dit een verdwijning van hun cliëntele naar andere concurrerende fabrikanten tot gevolg zou hebben ; dat de concurrentie in het stadium van de distributie, gewaarborgd is door de mogelijkheid die de tussenpersonen blijven behouden, om tot nevenimport van de gespecialiseerde produkten van F.N. en C.F. over te gaan ; dat bovendien de kleinhandelaren die niet door alleenverkoopovereenkomsten aan deze twee ondernemingen zijn verbonden en zich bij hen bevoorraden, ook de verkoop van soortgelijke concurrerende produkten kunnen verzorgen ; dat de overeenkomst ten slotte de betrokken ondernemingen niet de mogelijkheid geeft de mededinging voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten uit te schakelen ;

15. Overwegende dat bij de huidige stand van zaken alle voorwaarden voor een beschikking houdende toepassing van artikel 85, lid 3, vervuld zijn ;

16. Overwegende dat krachtens artikel 6, lid 1, van Verordening nr. 17 de beschikking houdende toepassing van artikel 85, lid 3, kan ingaan op de dag van de aanmelding, dat wil in het onderhavige geval zeggen op 27 maart 1968 ;

17. Overwegende dat de vaststelling van de geldigheidsduur van de beschikking is gegrond op artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 ; dat men, gezien de normale afschrijvingsduur van investeringen in de betrokken sector, mag aannemen dat een periode van 10 jaar na het tijdstip van de aanmelding van de overeenkomst voldoende is, om partijen in staat te stellen de tussen hen ingevoerde samenwerking te verwezenlijken ten einde de nagestreefde gunstige resultaten te bereiken ;

18. Overwegende dat het gewenst lijkt, aan de beschikking overeenkomstig artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17, verplichtingen te verbinden die de Commissie in staat moeten stellen de ontwikkeling van de situatie in het oog te houden, met name in het belang van de handhaving van een effectieve concurrentie op de markt na de verwezenlijking en tijdens de werking van de overeenkomst ; dat het te dien einde nodig lijkt partijen te vragen de Commissie om de twee jaar een rapport toe te zenden over de belangrijkste aanvaarde specialisatiemaatregelen alsmede over de resultaten daarvan, bereikt gedurende de dan afgelopen periode dank zij de tussen hen ingevoerde samenwerking, resultaten zoals de vergroting van produktieseries, de uitwerking van nieuwe produkten, nieuwe investeringen, de voordelen waarvan de verbruikers hebben geprofiteerd, met opgave van de ontwikkeling der verkoopprijzen en kortingen voor de verschillende typen munitie die onder de overeenkomst vallen, alsmede een een schatting van het marktaandeel dat F.N. en C.F. in elke Lid-Staat bezitten,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN :

Artikel 1

De bepalingen van artikel 85, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap worden overeenkomstig artikel 85, lid 3, buiten toepassing verklaard voor de overeenkomst die op 27 november 1967 is gesloten tussen de ondernemingen Fabrique Nationale d'Armes de Guerre S.A., te Herstal bij Luik, België en La Cartoucherie Française S.A., te Parijs, Frankrijk.

Artikel 2

De bovengenoemde ondernemingen moeten om de twee jaar, en voor het eerst in december 1972, aan de Commissie een rapport overleggen, dat weergeeft

a) de belangrijkste door hen genomen specialisatiemaatregelen en de resultaten daarvan,

b) de ontwikkeling van de verkoopprijzen en van de kortingen.

c) een schatting van hun marktaandeel in elke E.E.G.-Lidstaat,

voor wat betreft de afgelopen periode en de produkten die onder de overeenkomst vallen.

Artikel 3

Deze beschikking treedt in werking op 27 maart 1968 en geldt tot 26 maart 1978.

Zij is gericht tot de ondernemingen Fabrique Nationale d'Armes de Guerre S.A., te Herstal, bij Luik, België en La Cartoucherie Française S.A., te Parijs, Frankrijk.

Gedaan te Brussel, 28 mei 1971.

Voor de Commissie

De Voorzitter

Franco M. MALFATTI